

Iran War

Shiur# 555 | Apr 11th 2026

אור החיים פרשת בשלח פרק יד פסוק טו

מה תצעק אלי. קשה ולמול מי יצעק אם לא לה' אלהיו ובפרט בעת צרה דכתיב (יונה ב') קראת מצרה לי, (תהלים קי"ח) מן המצר קראתי יה, ואם לצד שהרבה להתפלל הלא כל עוד שלא נענה מהעונה בצר לו לא ירף מתפלה. עוד רואני כי נתקבלה תפלתו ואמר לו ה' הרם את מטך וגו' אם כן קבלות זה שאמר מה תצעק אלי למה. עוד קשה אומרו דבר אל בני ישראל ויסעו להיכן יסעו אם רודף מאחור והים לפניהם, ואם הכוונה אחר שיבקע הים אם כן היה לו לומר הרם את מטך וגו' ואחר כך יאמר דבר אל בני ישראל וגו':

אכן יתבאר הענין על פי מאמרם ז"ל (שמות רבה פכ"א) שישאל היו נתונין בדין מה אלו אף אלו, ודבר ידוע הוא כי כח הרחמים הוא מעשים טובים אשר יעשה האדם למטה יוסיפו כח במדת הרחמים ולהיפך ב"מ ימעיטו הכח, והוא אומרו (דברים לב יח) צור ילדך תשי, והנה לצד שראה אל עליון כי ישראל קטרגה עליהם מדת הדין, והן אמת כי חפץ ה' לצדק ישראל אבל אין כח ברחמים לצד מעשיהם כנזכר, אשר על כן אמר למשה תשובה נצחת מה תצעק אלי פירוש כי אין הדבר תלוי בידי הגם שאני חפץ עשות נס כיון שהם אינם ראויים מדת הדין מונעת ואין כח ברחמים כנגד מדת הדין המונעת, ואמר אליו דבר אל בני ישראל פירוש זאת העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים דבר אל בני ישראל ויתעצמו באמונה בכל לבם ויסעו אל הים קודם שיחלק על סמך הבטחון כי אני אעשה להם נס ובאמצעות זה תתגבר הרחמים ואתה הרם את מטך פירוש באמצעות מעשה הטוב נעשה להם הנס ובקע הים כי גדול הבטחון והאמונה הלז להכריעם לטובה. ותמצא שכן היה וצדיק הראשון הוא נחשון בן עמינדב ונכנס עד גרונו ולא נבקע הים עד שאמר כי באו מים עד נפש כמאמרם ז"ל (סוטה ל"א) ובזה נתישבו הכתובים על נכון. ונראה לי לומר כי רשם ה' לומר להם טעם תגבורת הדין עליהם לצד שהם המעיטו בלבם האמונה ואמרו הלא טוב לנו את עבוד מצרים לזה צוה ה' לעשות כנגד עון זה הצדקת האמונה בכל תוקף. גם בזה רמזם לדעת הסובב תגבורת הדין מחדש:

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ה

כתב הרב המצוה החמשית שנצטוינו בעבודתו של ועבדתם את י"י אלהיכם וגו' ואומר ולעבדו בכל לבבכם. אמר ז"ל ואף על פי שמצוה זו מן המצוות הכוללות כלומר שאינן נמנות כמו שבארנו בעיקר הרביעי יש בו גם כן פרט והוא מצוה בתפלה ולשון ספרי ולעבדו זו תפלה ובמשנתו שלר' אליעזר בנו שלר' יוסי הגלילי אמרו מניין לעיקר תפלה בתוך המצוות מהכא את י"י אלהיך תירא ואותו תעבוד ואמרו עבדו בתורתו עבדו במקדשו כלומר ללכת שם להתפלל בו כמו שביאר שלמה. כל אלה דברי הרב. ואין הסכמה בזה. שכבר בארו החכמים בגמרא תפלה דרבנן כמו שאמרו בשלישי שלברכות (כא א) לעניין בעל קרי שקורא קרית שמע ומברך על המזון לאחריו ואינו מתפלל והעלו הטעם בזה אלא ק"ש וברכת המזון דאורייתא תפלה דרבנן. ואמרו עוד (שם) ספק קרא ק"ש ספק לא קרא ק"ש חוזר וקורא ק"ש ספק התפלל ספק לא התפלל אינו חוזר ומתפלל דק"ש דאורייתא תפלה דרבנן. ובגמרא סוכה (לח א) אמרו גבי תפלה דתנן ואם התחילו אין מפסיקין והקשו מלולב דקתני נוטל על שולחנו אלמא מפסיק והשיבו בדרך תימה מאי קושיא הא דאורייתא הא דרבנן. וכבר ראינו בהלכות תפלה (רפ"א) שאמר שחייב אדם מן התורה בתפלה בכל יום אלא שאין מנין התפלות ולא משנה התפלה מן התורה וכך כתב בזה המאמר במצו' עשירית שזמני התפלה אינם מן התורה אבל חובת התפלה עצמה היא מן התורה. וגם זה איננו נכון בעיני. שבעל קרי מברך על המזון לאחריו מפני שהוא מן התורה ואינו מתפלל עד שיטבול אפילו עמד כמה ימים בקריו. ועוד שמי שנאנס ולא התפלל בשחרית ובמנחה נסתפק בעצמו ספק התפלל ספק לא התפלל אם כן לפי דבריו שלהרב היה צריך לחזור ולהתפלל והם פסקו לעולם בכל ספק בתפלה שאינו חוזר ומתפלל מפני שהיא מדרבנן. ואם איננה מצוה בכל יום מתי תהיה החובה הזאת המוטלת עלינו מה"ת שיתפלל יום אחד בשנה או בכל ימיו פעם אחת. וכבר אמרו (סוף ר"ה) ברב יהודה דמתלתין יומין לתלתין יומין הוה מצלי, לפי שהיה עוסק בתורה וסומך על מה שאמרו (שבת יא א) חברים שהיו עוסקין בתורה מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה, שהיא דרבנן לעולם. אלא ודאי כל ענין התפלה אינו חובה כלל אבל הוא ממדות חסד הבורא ית' עלינו ששומע ועונה בכל קראינו אליו. ועיקר הכתוב ולעבדו בכל לבבכם מצות עשה שתהיה כל עבודתינו לאל ית' בכל לבבנו כלומר בכוונה רצויה שלימה לשמו ובאין הרהור רע, לא שנעשה המצוות בלא כונה או על הספק אולי יש בהם תועלת. כענין ואהבת את י"י אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך שהמצוה היא לאהוב את השם בכל לב ולב ושנסתכן באהבתו בנפשנו ובמונונו. ומה שדרשו בספרי (עקב) ולעבדו זה התלמוד ד"א זו תפלה אסמכתא היא או לומר שמכלל העבודה שנלמוד תורה ושנתפלל אליו בעת הצרות ותהיינה עינינו ולבנו אליו לבדו כענין עבדים אל יד אדוניהם. וזה כענין שכתוב (בהעלותך י) וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחוצרות ונזכרתם לפני י"י אלהיכם והיא מצוה על כל צרה וצרה שתבא על הצבור לצעוק לפניו בתפלה ובתרועה והוא הענין שבאר שלמה ע"ה כמו שכתוב (מ"א ח דה"ב ו) בהעצר השמים ולא יהיה מטר וכתוב רעב כי יהיה דבר כי יהיה שדפון ירקון ארבה חסיל כי יהיה כי יצר לו אויבו בארץ שערו כל נגע כל מחלה כל תפלה כל תחנה אשר יהיה לכל האדם לכל עמך ישראל אשר ידעו איש נגע לבבו ופרש כפיו אל הבית

הזה. וכבר דרשו עוד שם בספרי רבי אליעזר בן יעקב אומר ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך להלן ליחיד וכאן לצבור כאן לתלמוד כאן למעשה. יאמר שנצטוינו לעבוד השם ית' בכל לבבנו בלמוד תורתו ובעשיית מצותיו. וכן זו ששנויה שם ואותו תעבודו עבודו בתורתו עבודו במקדשו פירושו לומר שיעבדו אותו במקדשו בעבודת הקרבנות והשיר וההשתחואה שם מוסיף על עבודת המצות. לפי שאמר הכתוב (ראה יג ה) אחרי י"י אלהיכם תלכו ואותו תיראו ואת מצותיו תשמורו ודרשו שם בספרי ואת מצותיו תשמורו זו מצות עשה ובקולו תשמעו ליתן לא תעשה בקול נביאיו. הנה עשיית המצות כלן כבר נאמ' ולכך דרשו ואותו תעבודו בעבודת המקדש ואמרו בפירוש כלל הפסוק עבודו בתורתו עבודו במקדשו לומר שצוה תחלה עבודו בתורתו כלומר בעשיית המצות כולן מרישיה דקרא וצוה עבודו במקדשו מן ואותו תעבודו לומר כי בזה כולו תהיה עבודתו שלימה אליו יתעלה. והנה הם מצות כוללות. אבל מפני שצוה אותנו בפסוק בכל לבבכם בענין חדש להיות כל לבבנו מיוחד אליו יתעלה בענין עשיית המצות כאשר פירשתי יתכן שתבא המצוה הזאת בחשבון רמ"ח מצות עשה. ומן הטעם הזה אצלו לא ימנו המצות הכוללות מפני שכבר נמנו בפרטן וכמו שלא נמנה הכפל מצוה מן המצות פעמיים שלש בפרט אלא אחת כן לא נמנה כפילן בכלל אלא לאחת. ואולם אם חדש בכפילן והוסיף בו ענין ראוי להמנות ימנו. ואם אולי יהיה מדרשם בתפלה עיקר מה"ת נמנה אותו במניינו שלהרב ונאמר שהיא מצוה לעת הצרות שנאמין שהוא יתברך ויתע' שומע תפלה והוא המציל מן הצרות בתפלה וזעקה. והבין זה:

הביאה הלום והשמיעה בא לבאן כיום יוד ניסן ותהום כל העיר. הי יצילנו מכל רעו
כדכתי' הי ישמר צאתך וכיאוך מעתה ועד עולם. —

והנה ימי הסתיו עברו הנשם חלף הלך לו הנצנים נראו בארץ וקול התייר הגדול
נשמע בארצנו מקול הדרות אבירי מלחמה נרעשה ארץ היא מלחמת אריתנו
הקיסר אַסטריוך עם קיסר הצרפתים, ומה ראו על ככה ומה' הניע עליהם
הלא הוא כתוב על ספר מלחמתי: ומורסם בין כל עם ומדינה ומיזם החל המלחמה
התפללנו בשלום מלבינו כמה מוזיירי תהלים בכל יום, ואחריי תפלה מיוחדת
מראשית על ככה המחיל הנותן תשיעה למלכים, ולא ארכו הימים וכבר נשמע
כי עם הצרפתים קרבו לנו ויאתו לבא לעיר ווי'ען במצור והואפני בתפלות
ובקשות גם עביר אחינו כי אכר יבואו שמה במצור. —

בעת ההיא הוא יום ד' ליב למבי יום אשר המנהג להדישו תוכת מיסר לבני
חברה קדישא נזח על ביהק שם הרבתי והעתיתי ודברי להם לכל יתרשלו
מלנדור פרצות חומת בית החיים כי מי יודע מה יולד יום ברעש המלחמה אשר אי
אפשר לפרשו ובאמת תפלותי עשתה מחצה כי שמעי לקולי לקבץ לזה מיוחדי
טולה קרוב לאלפים והזבים אבל מכל מקום הירשלו מלהיות זרדים לשכור
נדדים וחוצבים והמה פרוצים עדיין עד היום הזה. —

בר"ח סיון ירחי תלחאי נראו חיל הצרפתים מעבר לנהר דאניא וקראו לחוך העיר
ליתן להם המעבורת לעבור עליי ואם לא יבואו קני השריפה עם אבני
בלסטראות. אמנם בני העיר לא הפו אונם ולא שמעו לקולם והיו לשחוק בעיניהם.
ואני להיות לבי יודע מרת נפשי הייתי ווחל ורועד מאד, ואמנם כל עם הארץ גם
אחבי שחקו לנו אמרו לא ישעבו סוללה ולא יקרמנו מן. היי חושבים עלי שאני
מפחד חנם על מן, והיו המה עומדים הכול על מעמדם, ורעה לא עשו עדיין; בייום
ערב שיקר' סיון עישב בכקר חלפו עברו עובו מקומם לא נודע מה הי להם היתה
שמחה גדולה בעירנו נחקיים ושמתת בחנך. —

ובימים ההם ולבי עלי דואן יום יום קראתי למאחי היה הקצין נבאי רמתא היה
כ"ה משה שרייבער ובקשתי ממנו שיתן לי מעית צדקה אשר כל בני
הקהלה משתתפים בו כך תקמיא פנים כמספר ישראל ואעשה פדיון נפש עביר
הכלל על שם ישראל והוא עיד פדיון נפש להרמבין זל. —

ואמרתיו לו בסתר לכל ינלה דבר וכן עשה וצרפתי עמי עשרה אנשים חשובים
ורובם מתלמידי הנאמנים אשר לא יפרסמו הדבר וזה ניסח התפילה אשר
התפללנו או, כחלה יו"ד ואחיב ש' ואחיב ר' ואחיב א' ואחיב ל'. —

לשם יקבחי ברחילו ורחימו ליחד שם ייה ביה הייני נתן יוד מטבעות אלו
בשליחות כל ישראל ובפרט קהל ישראל פה פרעסבורג ליחד צדק עם
צדק פדיון נפשות של כל עםך בית ישראל ויוד פרושות אלו פדיון אית יוד של
שם ישראל יהוד מלפנדך הי אלקינו ואלקי אבותינו שיהי יוד פרושות אלו כופר על
נפשות כל עםך בית ישראל ובפרט קהל עםך פרעסבורג; והי מעשה הצדקה שלום
ועבורת הצדקה השקט ובטח מעתה ועד עולם, אל נא חס נא רחם כלנא על עםך